

РЕФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Щербань Ірина Юріївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

Ключові слова: сільська школа, освітня функція, сільський соціум, стратегія розвитку, державна політика, освітня взаємодія.

Сутність проблеми, стан її дослідження. В умовах становлення в Україні громадянського суспільства, правової держави, демократичної політичної системи освіта має стати найважливішим чинником гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості. Передумовою утвердження розвинутого громадянського суспільства є підготовка освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних людей, здатних до співпраці, міжкультурної взаємодії, які мають глибоке почуття відповідальності за долю країни, її соціально-економічне процвітання. Освіта має активно сприяти формуванню нової ціннісної системи суспільства – відкритої, варіативної, духовно та культурно наповненої, толерантної, здатної забезпечити становлення громадянина і патріота, консолідувати суспільство на засадах пріоритету прав особистості, зменшення соціальної нерівності [1].

Мета статті – описати шляхи збереження і розвитку освіти на селі з опорою на кращі традиції гуманістичної педагогіки, врахуванням особливостей сільського освітнього середовища, творчим переосмисленням педагогічного досвіду.

Сільські школи України характеризуються низкою критеріїв та ознак, серед яких малий розмір та географічна розосередженість; багатофункціональність сільської школи; протиріччя між стабільністю буття та прийдешніми змінами в сільських громадах. Сільська школа є важливою

ланкою в системі життєзабезпечення села, формує інтелектуальний і трудовий потенціал сільського соціуму. Сільська школа залишається тим соціальним інститутом, на який покладена відповідальність за підготовку нового покоління – як фахівців різного рівня, так і селян – власників і користувачів землі.

Сільська школа сильніше порівняно з міською впливає на місцевий соціум, адже сільська школа, крім освітньої функції, задовольняє спектр культурних і соціальних функцій. Школа є частиною сільського соціуму і не може розвиватися у відриві від нього. Тому сьогодні треба твердо розуміти, що життєві перспективи сільської школи перш за все залежать від розвитку сільськогосподарського виробництва та від соціокультурної сфери села. Проблеми сільської школи обумовлені несприятливою демографічною ситуацією, катастрофічним старінням педагогічних кадрів, переходом на зовнішню оцінку якості освіти, на поосібне фінансування, обмеженістю засобів на розвиток матеріальної бази і відсутністю можливостей знайти позабюджетні джерела засобів.

Однією з засад удосконалення діяльності української сільської школи є *стратегія розвитку сільської школи як центру підготовки освіченого громадянина*. Узавши за основу тезу, що реальною силою соціального розвитку сучасного села можуть стати освічені, здатні ефективно працювати в умовах ринку, заповзятливі й ініціативні люди, завданням сучасної сільської школи є підготовка таких кадрів. Аби школа могла виконати цю задачу, освіта разом із сільськогосподарським виробництвом, повинні стати одним із першочергових об'єктів інвестицій у ході реалізації програми соціального розвитку села.

Сучасна державна політика в галузі освіти має бути спрямована на удосконалення шкіл, посилення залучення батьків та громадськості до діяльності школи, співпрацю шкіл та громад задля гарантованого отримання належних та ефективних послуг. Це може бути реалізовано завдяки таким крокам:

- сприяння державним та місцевим реформам;

- підтримка інноваційних програм та проектів, спрямованих на підвищення ефективності сільського шкільництва;
- заохочення взаємодії громади, родини та виробництва;
- створення “портфоліо” успішних державних шкіл, чий підходи були б сприйняті школами країни, що розширить можливість вибору, доступності, гарантії в забезпеченні освітнім та економічним успіхом сільських учнів.

З метою організації ефективної співпраці сільської школи, родини, громади та підвищення якості освіти сільських школярів прийняти *програми вдосконалення сільської школи*, спрямовані на надання додаткових джерел фінансування з метою допомоги сільським школам у вирішенні проблем, обумовлених місцевою специфікою. Такі програми матимуть змогу забезпечувати фінансову підтримку найбільш проблемним сільським районам країни. Програмні кошти можуть бути використані на покращення кадрового складу (у вигляді премій та інших фінансових стимулів), забезпечення професійного зростання вчителів, зокрема навчання використанню технологій щодо підвищення ефективності навчання дітей з особливими потребами, підтримка застосування освітніх технологій, зокрема програмне забезпечення і технічні засоби; діяльність по залученню батьків; удосконалення навчальних досягнень малозабезпечених категорій учнів; створення у школі безпечного, вільного від алкоголю, тютюну та наркотиків середовища; запровадження громадських навчальних центрів.

Позитивним моментом може стати запровадження (при Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України) Координаційного центру сільської освіти з власною веб-сторінкою, де щоденно подаватиметься інформація та статистичні дані про зміни в організації сільської освіти. Метою такого Центру має стати акумуляція уваги до проблем і досліджень сільської школи та розповсюдження інформації щодо нововведень у школах і громадах сільських регіонів. Центр слугуватиме ресурсом для місцевих, державних і національних організацій для подальших освітніх змін у сільських громадах, висвітлюватиме кількісні та якісні показники, порівняльні дані, надаватиме інформацію описового характеру щодо аспектів налагодження шкільної атмосфери,

підтримки партнерства, участі батьків, їх залучення у роботу школи і виховання дітей тощо.

Реалізацію діяльності сільської школи варто здійснювати на засадах поліфункціональності з фокусом на історичних, соціальних, політичних та економічних складових сільської освіти, що дасть можливість позитивного впливу на зайнятість населення та інфраструктуру, впливу на соціальну інтеграцію та соціумну ідентичність, функціонування як арени місцевої політики, забезпечення ресурсів для розвитку громади, посередництва в постачанні соціальних та оздоровчих послуг.

Поліфункціональність перетворить сільську школу на рушійну силу, що посилюватиме розвиток економіки і соціальної сфери села, апріором діяльності якої має бути виховання дітей у дусі соціальної відповідальності, озброєння учнів знаннями, уміннями, навичками для життя в агросоціумі; підготовка учнів до сільськогосподарської праці в умовах багатоукладної економіки; здійснення професійної підготовки учнів; формування в учнів мотивації до самореалізації в умовах села; організація соціально-педагогічної діяльності з дітьми, підлітками, молоддю, сім'ями в соціумі; реалізація ідей, ініціатив, проектів, програм, що сприяють вирішенню культурних, екологічних, соціальних проблем жителів.

Шляхами ефективної поліфункціональної діяльності сучасної сільської школи повинні стати:

- розвиток багатоманітності форм спільної діяльності школи і сім'ї, школи з підприємствами різних форм власності, клубними установами сільського співтовариства;
- створення на базі школи (залежно від її можливостей) різних центрів – соціокультурної, виробничо-трудова, додаткової освіти дітей і дорослих, соціально-педагогічної та ін.;
- взаємодія школи з установами додаткової освіти, професійної освіти дітей, установами культури, фізкультури і спорту.

Висновки та результати дослідження. Таким чином, держава і суспільство мають відповідати викликам часу і гідно вирішити проблему прогресивного функціонування сільської школи ХХІ століття, обумовлюючи подальший розвиток українського села.

Список використаних джерел

1. Освіта – рушійна сила розвитку громадянського суспільства [Електронний ресурс] // МОН. Про Національну доктрину розвитку освіти № 347/2002. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=347%2F